

Voorjaarsnota 2023

“Gericht investeren in Brede Welvaart”

Inleiding

Voor u ligt de eerste voorjaarsnota van dit college: *Gericht investeren in Brede Welvaart*. Hiermee doen wij een voorzet om in aanloop naar de MPB 2024-2027 met u als raad het gesprek te voeren over wat de komende jaren nodig is voor de verdere ontwikkeling van Apeldoorn.

We zijn op dit moment volop aan de slag met het realiseren van de ambities uit ons coalitieakkoord, maar kijken alvast vooruit naar de komende jaren. “Het verschil maken in een complexe wereld”, zo schreven we in de MPB 2023-2026. Met daarin een ambitieus pakket van incidentele en structurele investeringen om de kwaliteit van de Brede Welvaart in Apeldoorn te verbeteren. En dat willen we nog steeds.

Maar we lopen hierbij ook tegen urgente maatschappelijke opgaven aan, die vragen om snel en doortastend handelen. Om hierin zorgvuldige afwegingen te kunnen maken, werken we in Apeldoorn sinds vorig jaar vanuit het principe van Brede Welvaart. Dit biedt ons een manier om tot een evenwichtige aanpak te komen, met oog voor Apeldoorners nu én in de toekomst. Brede Welvaart is een integrale benadering die alles omvat wat mensen van waarde vinden. Het helpt ons om keuzes te maken vanuit een balans tussen onze sociale omgeving, leefomgeving en economische ontwikkeling. Dit is des te meer van belang gezien het financiële dilemma dat we zien ontstaan, waarin we ruime incidentele middelen hebben maar ook een structureel begrotingstekort vanwege de financiële onzekerheid vanuit Den Haag. Door nu samen richting te geven, creëren we ook in een onvoorspelbare wereld ruimte voor het realiseren van onze eigen ambities.

In deze voorjaarsnota ziet u de eerste contouren van Brede Welvaart terug. In de komende MPB zullen we ook een nieuwe indeling hanteren, in lijn met het Apeldoornse Brede Welvaartsmodel.

Onvoorspelbare wereld

De wereld verandert continu. Daarvan zijn we ons bewust en we anticiperen hier telkens zo goed mogelijk op. Maar we zien dat verschillende ontwikkelingen op dit moment sneller gaan of meer impact hebben dan vorig jaar voorzien. Zo zijn de bouwkosten exceptioneel gestegen, wat de bouw van betaalbare woningen lastiger maakt. Er is een tekort aan installateurs en het elektriciteitsnetwerk zit bijna vol, wat de energietransitie bemoeilijkt. Het stikstofvraagstuk is nog complexer geworden en zowel nationaal als provinciaal is er nog geen gedragen aanpak. Daarnaast is en blijft het tekort aan zorgpersoneel nijpend, waardoor de toegankelijkheid van de zorg en de inzet op preventie steeds meer onder druk komen te staan.

Niet alleen de samenleving loopt tegen de grenzen van haar mogelijkheden aan, onze organisatie ook. De schaarste op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat we moeilijk aan nieuw personeel kunnen komen. Dit maakt dat niet alles wat we willen kan, of nu kan. Daarom moeten we scherpe keuzes maken om de eerder ingezette koers te kunnen vasthouden. Omdat we als Apeldoorn onze financiële zaken op orde hebben, is hierin gelukkig veel mogelijk, zelfs in het licht van het meer onzekere financiële perspectief vanaf 2026. We nemen geen onnodige risico's, maar maken wel gebruik van de ruimte die onze stabiele financiële basis ons biedt om te blijven investeren in de samenleving.

De kern van deze voorjaarsnota is het goede doen om langjarig onze ambitie te kunnen vasthouden. Om de vaart erin te houden, is dit het moment om extra te investeren in zaken als

woningbouw, mobiliteit, duurzaamheid, voorzieningen, veiligheid en openbare ruimte. Dat wij dit als gemeente doen, geeft vertrouwen, ook voor andere partijen. Daarbij verliezen we het belang van stabiele financiën en een gezonde organisatie vanzelfsprekend niet uit het oog.

We stellen u voor om onze realisatieagenda voor de komende jaren aan te scherpen en te intensiveren langs de volgende drie lijnen:

- Het op orde hebben en houden van noodzakelijke randvoorwaarden, oftewel onontkoombare investeringen;
- Een impuls geven aan de verdere ontwikkeling van Apeldoorn;
- Duurzaam investeren in het verstevigen van het fundament.

Maar deze agenda is nog niet rond. We vinden het belangrijk dat u voor de integrale afweging bij de MPB 2024-2027 de kans krijgt om prioriteiten mee te geven. Op deze manier versterken we gezamenlijk de ingezette koers van de Brede Welvaart van Apeldoorn. Welke mogelijkheden en ambities wij zien, lichten wij toe in het hoofdstuk Financiële Beschouwingen.

Onontkoombare investeringen

We willen een sprong maken, stappen zetten op de koers die we samen met u hebben ingezet. Vanuit de verschillende kadernota's, zoals de Omgevingsvisie en de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling en met het coalitieakkoord als concreet handelingsperspectief voor deze bestuursperiode, weten we namelijk al wat we willen. Alleen met de uitvoering ervan lopen we tegen grenzen aan. Dit merken we bijvoorbeeld bij de vervanging van verouderde openbare ruimte, zoals opgenomen in het strategisch asset management plan (SAMP), bij het gebiedsgericht werken en het op peil houden van het voorzieningenniveau in een groeiende stad, zoals met het Zwembad Noord. Groei vraagt ruimte om te anticiperen en handelen, zoals op het gebied van preventie in de zorg. Als we op de lange termijn besparingen willen realiseren, zullen we nu tijd en arbeid moeten investeren. Maar die arbeid is schaars. Ook rond de jeugdzorg, de Hervormingsagenda Jeugd en het onderwijs is de rek eruit.

We kunnen onze Apeldoornse ambities overigens alleen realiseren als we daarin regionaal samenwerken. Met andere overheden en met partners als onderwijs en bedrijfsleven. Met het oog op de grote maatschappelijke vraagstukken wordt dit de komende jaren alleen maar belangrijker. Omdat regionale samenwerking een belangrijke voorwaarde is voor onze eigen ontwikkeling, investeren we in de verdere samenwerking in de Stedendriehoek.

We willen de goede dingen voor Apeldoorn goed doen en daarvoor is een gezonde, wendbare organisatie een vereiste. Maar we hebben ondertussen een grens bereikt in het stapelen van plannen en ambities. Vanuit het belang van een goede organisatie doen we daarom een aantal dingen. We komen met noodzakelijke voorstellen om een aantrekkelijke en verantwoordelijke werkgever te blijven. Op dit moment zijn we hierover in gesprek, bij de MPB 2024-2027 komen we daarom met concreet uitgewerkte voorstellen. Ook zorgen we ervoor dat onze ambities proportioneel zijn in verhouding tot onze personele capaciteit en dat we voldoende financiële ruimte houden om onze ambities vast te kunnen houden in de onvoorspelbare wereld om ons heen.

Het lange termijnperspectief biedt onvoldoende ruimte om alles te doen. Dit betekent scherper prioriteren en dingen soms anders doen. Prioriteren is overigens niet nieuw, want we houden ons werk doorlopend tegen het licht en sturen bij als dat nodig is, zoals recent nog in het ruimtelijk domein door middel van een *Positionpaper*.

Omdat we volgend jaar halverwege de bestuursperiode zijn, lijkt ons dit een natuurlijk moment om te evalueren waar we staan, wat we bereikt hebben en wat we nog willen bereiken. Ook met het oog op het verslechterende financiële perspectief vanaf 2026. We weten niet wat de komende jaren ons precies zullen brengen, maar gezien de onvoorspelbaarheid weten we wel dat we wendbaar zullen moeten zijn. Daarom nemen we nu al het initiatief om bij de *midterm*

review ons bestaand beleid tegen het licht te houden en te kijken waar we zaken anders en efficiënter kunnen doen. Dit kan leiden tot een gewijzigde inzet van capaciteit en/of budget. De ruimte die hierbij vrijkomt, zetten we in voor het verder realiseren van de ambities uit ons coalitieakkoord en het versterken van de Brede Welvaart van Apeldoorn.

Een impuls geven aan de verdere ontwikkeling van Apeldoorn

Apeldoorn groeit. En we willen vooral goed groeien, zodat de keuzes die we nu maken goed zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners én in de breedte positief bijdragen aan onze leefomgeving, ons vestigingsklimaat en aan verduurzaming. Dat is waarom we in het coalitieakkoord bewust hebben gekozen om de Brede Welvaart van Apeldoorn als kapstok voor ons handelen te nemen.

Maar we kunnen alleen keuzes maken als we zelf mede regie hebben. Daarom komen we met een voorstel voor het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). Het afgelopen jaar hebben we veel zaken voorbereid en met de impuls die we voorstellen, verwachten we het tempo te kunnen vasthouden. Het investeringsfonds biedt ons namelijk de ruimte om te manoeuvreren in de economische, sociale en maatschappelijke dynamiek om ons heen.

Het AOF komt in plaats van de huidige BROA. In lijn met de Brede Welvaartsgedachte is het AOF bedoeld om te investeren in de ontwikkeling van Apeldoorn over de volle breedte. Vanuit het AOF investeren we verder in de ontwikkeling van de Brede Welvaart in Apeldoorn. We richten onze incidentele middelen onder andere op cruciale businesscases voor onze ambities rond Stadmaken en op ontwikkelingen met groot maatschappelijk belang, die niet uit zichzelf sluitend te krijgen zijn. Denk aan de onrendabele top op (zorg)woningen, een warmtenet, mobiliteitsoplossingen en natuur inclusief en klimaat adaptief bouwen. Door te blijven investeren jagen we de ontwikkeling van Apeldoorn aan en blijven we een interessante en betrouwbare partner voor andere partijen. Een belangrijk signaal in een tijd van toenemende onzekerheid.

We gebruiken het AOF als een extra impuls om projecten met een groot belang voor de stad tijdig voor elkaar te krijgen. Of voor potentiële buitenkansen, zoals bij de Rioolwater Zuiveringsinstallaties (RWZI). Het lijkt erop dat deze namelijk meer warmte kunnen leveren dan vooraf gedacht en daarmee een belangrijke schakel in de warmtetransitie kunnen vormen.

Het AOF biedt ook de mogelijkheid om tegengas te geven op het moment dat we iets zien gebeuren wat we onwenselijk vinden. Daarvoor vragen we nu niet opnieuw geld. Maar het fonds maakt ons wendbaar in een onvoorspelbare wereld. Over de precieze spelregels voor dit fonds volgt later dit jaar een voorstel.

Duurzaam investeren in het verstevigen van het fundament

Doorontwikkelen van en duurzaam investeren in een stevig fundament. Het één kan niet zonder het ander. Apeldoorn is van oudsher een sociale, betrokken en toegankelijke gemeente, waar mensen naar elkaar omkijken en zich fijn voelen in hun omgeving. Het fundament is daarmee de basis van een brede invulling van welvaart.

Zonder stevig fundament komt de goede groei dan ook niet van de grond. Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie en kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling is prioriteit gegeven aan het versterken van het sociaal - en fysiek fundament in vitale dorpen en wijken. De beschikbare financiële ruimte zetten we daarom in op het verder versterken van deze basis.

Bijvoorbeeld door de openbare ruimte op orde te houden en verder te vergroenen. Met aandacht voor verduurzaming, biodiversiteit en circulariteit, zoals in het SAMP benoemd. Daarmee maken we de leefomgeving voor onze inwoners nog aantrekkelijker. En door spelen en bewegen in de openbare ruimte te stimuleren, dragen we tegelijkertijd bij aan een gezonder Apeldoorn.

We treffen maatregelen voor de grote transities op het gebied van energie en klimaat, want de verdere vergroening van Apeldoorn is ook noodzakelijk om ons te beschermen tegen het veranderende klimaat. Het beperken van wateroverlast, het voorkomen van hittestress, onze klimaatagenda vormt hiervoor de basis en vraagt de komende jaren extra inzet. Net als investeren in het verduurzamen van ons eigen (maatschappelijk) vastgoed. Ook hiermee dragen we bij aan de leef kwaliteit van onze inwoners.

Door tegelijkertijd het gebiedsgericht werken uit te breiden, geven we hierbij meer ruimte aan initiatief en zeggenschap van onze inwoners. We investeren daarmee in het fysieke én sociale fundament van Apeldoorn. De sociale basis versterken we verder door onder andere de toegankelijkheid van de zorg in dorpen en wijken te vergroten via Samen055 en veiligheid als bouwsteen van het fundament verder te verstevigen. We doen extra investeringen in het bestrijden van ondermijning en zorgfraude en zetten in op preventie om te voorkomen dat jongeren in aanraking komen met georganiseerde criminaliteit.

We investeren in de stad, verstevigen het fundament over de volle breedte en werken zo dagelijks aan het verbeteren van de Brede Welvaart in Apeldoorn.

Financiële beschouwingen

Het financiële plaatje past nog niet en dat geeft ruimte om hier het gesprek over te voeren. We hebben veel ambities en voorstellen, waarvan een aantal onontkoombaar is. Met betrekking tot de andere voorstellen, gericht op de ontwikkeling van Apeldoorn en versteviging van het fundament, zullen we keuzes moeten maken bij de MPB 2024-2027. Onze financiën bieden niet de ruimte om alles te doen. In aanloop naar de integrale afweging in september, vragen wij u om ons uw opvattingen mee te geven. Hieronder schetsen we de financiële kaders, randvoorwaarden en vooruitblik, als context waarbinnen we dit gesprek met u willen voeren.

Randvoorwaarden

Voordat we een gesprek over de inhoudelijke afweging van de nieuwe voorstellen kunnen voeren, is het van belang om te schetsen waar we nu staan. Deze financiële beschouwingen hebben de MPB 2023-2026 als vertrekpunt. Het coalitieakkoord is hierin uitgewerkt in concrete voorstellen, waarmee we de komende jaren ruim € 160 miljoen investeren in Apeldoorn en de dorpen. Hierbij kunnen we beschikken over ruime incidentele middelen (reserves) maar we hebben tegelijk ook te maken met een structureel begrotingstekort. Dit maakt het complexer.

Die complexiteit zit in een combinatie van zaken. Er zijn (op dit moment meerdere onzekerheden, die we toelichten onder het kopje 'onzekerheden'. Daarnaast starten we in deze voorjaarsnota niet op € 0, maar met een tekort van ruim € 12 miljoen in 2026. Tot slot zien we dat we meer voorstellen hebben dan er financiële ruimte is. Het is daarom van belang om vooraf heldere financiële randvoorwaarden af te spreken. Wij stellen daarbij de volgende randvoorwaarden voor de MPB 2024-2027 voor:

1. de eerste twee jaarschijven van de MPB 2024-2027 mogen geen tekort laten zien;
2. we moeten voldoende solvabel blijven, de afgesproken 20%, en we houden een weerstandsratio van 1,7 aan, zodat we in staat zijn om eventuele tekorten in latere jaren voor twee jaar op te vangen via de algemene reserve. Hierdoor zijn ingrijpende besparingen niet direct aan de orde;
3. we houden vast aan de trendmatige stijging van de lokale lasten, waarbij het begrotingstekort niet zodanig oploopt dat we over enkele jaren de OZB sterk moeten verhogen;
4. een structureel begrotingsevenwicht blijft het ideaalbeeld. Voor de MPB 2024-2027 achten wij desalniettemin een tekort van € 10 miljoen in 2026 en een tekort met een bandbreedte van € 15 - € 20 miljoen in 2027 op dit moment acceptabel. We willen de samenleving niet onnodig belasten met bezuinigingen, omdat er op dit moment nog veel onzekerheid bestaat rond het Rijksbeleid;
5. we grijpen de *midterm review* volgend jaar aan om ons bestaand beleid tegen het licht te houden, een oud voor nieuw proces. Dit kan leiden tot een gewijzigde inzet van onze capaciteit/middelen om onze ambities verder te brengen, ook met het oog op het structurele tekort vanaf 2026.

Vanuit deze kaders letten we er scherp op dat we voldoende weerstandsvermogen behouden. Zoals uit de Jaarrekening 2022 blijkt scoren we steeds beter op de samenhangende kengetallen voor solvabiliteit, weerstandsratio en netto schuldquote. Dit willen we, als college en raad, zo houden. Dit heeft u ook recent in de vastgestelde nota Reserves en voorzieningen 2023 nog herbevestigd.

Onzekerheden

In deze VJN, *Gericht investeren in Brede Welvaart*, hebben we de maatschappelijke opgaven bepaald waar we in 2024 en verder prioriteit aan willen geven. Het uitwerken van deze opgaven vindt plaats in de context van onzekerheid over een nieuwe financiële systematiek voor gemeenten en nog lopende gesprekken over de Hervormingsagenda Jeugd. We ontvangen als gemeente ongeveer 66% van onze inkomsten via het gemeentefonds. Na 2026 wordt de huidige

financiering systematiek (gekoppeld aan de groei van de rijksuitgaven) vervangen. Veel details daarover ontbreken waardoor we, net als vele andere gemeenten, in de jaren 2026 en 2027 veel onzekerheid hebben over onze financiën.

Wat we wel zeker weten is dat we rekening moeten houden met een grote terugval in het gemeentefonds, mede omdat het kabinet heeft besloten om de opschalingskorting op het gemeentefonds¹ vanaf 2026 opnieuw door te voeren.

Deze ontwikkelingen kosten gemeenten ca. € 2,5 miljard. In het najaar van 2022 besloot het kabinet, na aanhoudend protest van o.a. de VNG, om gemeenten in 2026 eenmalig met € 1 miljard tegemoet te komen. Voor ons € 10 miljoen die we in de MPB 2023-2026 hebben verwerkt. Het kabinet heeft recent in haar Voorjaarsnota besloten om het gemeentefonds ook voor 2027 en verder met € 1 miljard aan te vullen. Dit betekent dat het tekort bij *ongewijzigd* beleid niet verder op zal lopen. VNG en gemeenten blijven echter ook na dit kabinetsbesluit bij het Rijk aandacht vragen voor het gebrek aan structurele financiering door het Rijk. Als gemeenten zijn we nog steeds € 1,5 miljard 'kwijt' en dat bedrag loopt na 2026 verder op. Samen met andere gemeenten, verenigd in de VNG, zetten we ons in om snel duidelijkheid te verkrijgen over de situatie na 2026 en het voorkomen van het zogenoemde 'financiële ravijn'. Ook de provincie (onze financieel toezichthouder) ziet de huidige onzekerheid en legt daarom meer nadruk op de eerste jaarschijf (2024) dan op de latere jaren.

Zoals genoemd zijn ook de langlopende gesprekken over de Hervormingsagenda Jeugd een bron van financiële onzekerheid waar we mee om moeten gaan. In 2021 heeft een Arbitragecommissie uitspraak gedaan in het geschil tussen gemeenten en Rijk over omvang van de tekorten op de jeugdzorg. De Arbitragecommissie adviseerde Rijk, gemeenten en de jeugdzorgbranche om tot maatregelen te komen die er toe moet leiden dat de gemeentelijke uitgaven worden verlaagd. De commissie gaf ook aan dat het Rijk, als die maatregelen er niet zijn of te weinig soelaas bieden, gemeenten moet compenseren. Het Rijk heeft in dit kader aanvullende middelen in het gemeentefonds gestort. Voor 2023 hebben wij ca. € 13,5 miljoen in de MPB verwerkt en met toestemming van het Rijk en de provinciaal toezichthouder de jaren daarna een stelpost opgenomen die afloopt tot ca. € 3,5 miljoen in 2026. Dit betekent dat er een verschil van € 10 miljoen is tussen de extra rijksvergoeding jeugdzorg in 2023 en de toegestane inkomstenstelpost van 2026 en verder.

Medio april hebben Rijk en gemeenten een principeakkoord gesloten over de voortgang van de hervormingen. De leden van de VNG mogen zich hier begin juni over uitspreken. Er is onder meer overeengekomen dat de oplopende besparingen tot en met 2025 worden bevroren op het niveau van 2023 en dat Rijk en gemeenten het over een deel van de hervormingsmaatregelen eens zijn. De structurele hervormingstaakstelling van bijna € 1 miljard vanaf 2026 is echter nog niet opgelost. Dit is de eerder genoemde stelpost van € 10 miljoen.

Bij het opstellen van deze nota was de uitkomst van de meicirculaire 2023 nog niet bekend. Wij verwachten dat het kabinet in die circulaire meer duidelijkheid zal verschaffen over genoemde onzekerheden. In de loop van juni zullen wij u informeren wij over de uitkomst van de circulaire.

---

¹ Het kabinet Rutte II besloot om vanaf 2014 te werken aan een schaalvergroting naar 100.000+ gemeenten. Dat zou olopend € 975 miljoen efficiencyvoordeel bij gemeenten opleveren. Het beleid naar schaalvergroting is nooit van de grond gekomen, maar de korting op het gemeentefonds bleef in stand. Het vorige kabinet heeft die korting na € 300 miljoen bevroren vanwege de verslechterde financiële situatie van gemeenten als gevolg van o.a. hoge kosten jeugdzorg en de coronapandemie.

Financiële prognose 2024-2027

Voordat we de als bijlage opgenomen voorstellen toelichten, schetsen we eerst de financiële prognose voor 2024-2027 op hoofdlijnen. Hierbij hebben we de MPB 2023-2026 als vertrekpunt bij ongewijzigd beleid richting 2027 genomen. We gaan er vanuit dat de trendmatige loon-, prijs- en volumegroei van onze budgetten in 2027 wordt gedekt door het accres van de algemene uitkering gemeentefonds. In de onderstaande tabel hebben we de financiële gevolgen van *alle* voorstellen verwerkt. De Jaarrekening 2022 kent enkele posten met een structureel nadeel en dat hebben we ook verwerkt. Op basis van deze Voorjaarsnota ziet de prognose er als volgt uit:

	bedragen x € 1.000				Invest.
	2024	2025	2026	2027	2024-2027
1. Uitkomst MPB 2023-2026; extrapolatie 2027	8.938	16.036	-12.274	-22.274	
2. Gevolgen Najaarsnota 2022 en Voorjaarsnota 2023 Rijk	3.500	3.750	4.000	4.250	
3. Structurele effecten Jaarrekening 2022	-400	-400	-400	-400	
4. Onontkoombare ontwikkelingen	-11.404	-12.376	-12.123	-13.635	-47.800
5. Democratie en belastingen	-832	-832	-832	-832	
6. Apeldoorn Ontwikkelt Fonds	-33.092	-11.554	-1.050	-1.000	-400
7. Duurzame versteviging Apeldoorns fundament	-10.380	-6.839	-6.992	-6.077	-24.850
Primaire uitkomst	-43.670	-12.215	-29.671	-39.968	-73.050
8. Bijdrage Algemene Reserve voor Apeldoorn Ontwikkelt Fonds en Duurzame versteviging Apeldoorns fundament					
a. dekking van alle (meerjarig) incidentele voorstellen	41.104	14.653	4.149	3.149	
b. correctie om binnen grens van € 60 miljoen te blijven	-764	-764	-764	-764	
9. Stelpost boventrendmatige prijsstijgingen MPB 2023-2026	1.650	1.000	1.000	1.000	
10. Anticiperen op Voorjaarsnota Rijk en meicirculaire 2023 via een hoger accres gemeentefonds 2027 en verder				10.000	
11. Uitbreiding formatie in 2024 voor 75%	315				
12. Hervormingsagenda Jeugd; bevroren besparingen door Rijk t/m 2025	1.500	2.000			
Subtotaal	135	4.674	-25.286	-26.583	-73.050
13. Anticiperen op Hervormingsagenda Jeugd; opbrengst transitie en besparingsmaatregelen	-	4.500	10.000	10.000	
Prognose 2024-2027	135	9.174	-15.286	-16.583	-73.050

Ordenen van plannen en voornemens

In het totaalplaatje hierboven zijn alle voorstellen verwerkt. We hechten er belang aan om u de volledige lijst nu al aan te bieden, zodat u ruimte heeft om aan de voorkant mee te denken. De voorstellen zijn geordend naar 'Onontkoombare ontwikkelingen', 'Democratie en belastingen', 'Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)' en 'Duurzame versteviging Apeldoorns fundament'. Vooral deze twee laatste categorieën dragen bij aan het verbeteren van de Brede Welvaart en bieden hiermee ook de meeste ruimte om richting te geven aan het bestendigen van de koers van Apeldoorn.

Onontkoombare ontwikkelingen

Bij punt 4 doen we voorstellen die we als financieel technisch of bestuurlijk onontkoombaar beschouwen. Technisch onontkoombaar zijn onder andere de gevolgen van de CAO gemeenten 2023 en de kapitaallasten van de investeringen 2026 in Stadmaken, stedelijke mobiliteit etc.

waar u in de MPB 2023-2026 over heeft besloten. Voorstellen zoals het wegennet Eerbeek-Loenen, het actieplan preventie jeugd en onderwijs en de parkeeroplossing Apeldoorn West zijn bestuurlijk onontkoombaar. Het totaal van deze onontkoombare voorstellen vindt u in bijlage 1 aan. Wij stellen voor om deze voorstellen in de MPB 2024-2027 te verwerken.

Democratie en belastingen

Onder punt 5 vindt u de voorstellen die door uw raad via de Griffie zijn aangeleverd. Deze hebben betrekking op het goed functioneren van onze lokale democratie, te weten extra kosten voor de nieuwe Rekenkamer en uitbreiding van de formatie bij de griffie. Daarnaast zijn er naar aanleiding van moties uit uw raad twee belastingvoorstellen over verlaging van de OZB en van de hondenbelasting opgenomen. In bijlage 2 treft u dit overzicht aan.

Wij stellen voor om de voorstellen democratie in de MPB 2024-2027 te verwerken. Daarnaast is ons voorstel om de besluitvorming over het terugdraaien van de OZB-stijging 2020 door te schuiven naar het voorjaar van 2024 en de opbrengst van de hondenbelasting terug te brengen tot het niveau van de kosten die wij voor deze belasting maken.

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds

Bij punt 6 ziet u de ambitie om Apeldoorn blijvend te ontwikkelen, waarbij we voortbouwen op de ingezette koers uit de MPB 2023-2026. In deze Voorjaarsnota hebben we voorstellen opgenomen die gericht zijn op het lange termijn perspectief, en zelfs deels over deze collegeperiode heen reiken. In bijlage 3 treft u de voorstellen met (meerjarig) incidentele financiële gevolgen aan.

In de nota Reserves en voorzieningen 2023 hebben wij aangegeven dat wij de huidige BROA willen verbreden, door ook de verschillende transitieopgaven erin onder te brengen. In deze Voorjaarsnota gaan wij nog een stap verder. De BROA is al jaren een vrij technische reserve waaruit vrijwel alleen fysieke projecten worden gefinancierd. In lijn met de Brede Welvaartsgedachte wordt de BROA omgebouwd naar het bredere Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). Hiermee beogen wij een betere profilering van onze langjarige ambities en een bredere inzet op het gebied van maatschappelijke voorzieningen. De reeds toegekende dekkingsmiddelen voor programmakosten Stadmaken, herstructurering bedrijventerreinen en de grote transitieopgaven zoals energie krijgen uiteraard een plek in het AOF. We zullen hiervoor criteria en spelregels opstellen en die bij de MPB 2024-2027 aan uw raad voorleggen.

Duurzame versteviging Apeldoorns fundament

Tenslotte hebben wij verschillende voorstellen voor ogen, die we onder duurzaam investeren in het fundament ordenen, die u onder punt 7 terugvindt. In deze voorstellen intensiveren wij ons beleid voor enkele jaren, bijvoorbeeld door extra formatie voor assetmanagers te ramen, sportaccommodaties in eigendom van verenigingen te verduurzamen en samen spelen en bewegen te stimuleren. Andere voorstellen hebben een structureel karakter, zoals het verder investeren in verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, exploitatiekosten klimaatadaptie en een preventie aanpak jeugdzorg en onderwijs. U treft deze voorstellen eveneens in bijlage 3 aan.

Met het totaal aan voorstellen lopen we tegen de grens van onze financiële mogelijkheden aan. Het past op dit moment nog niet. Oftewel, we moeten prioriteren. Gelet op de aard van de voorstellen, moet deze ruimte moet vooral gezocht worden bij het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds en de Duurzame versteviging Apeldoorns fundament. ?

Financiële dekking plannen en voorstellen

Algemene reserve

Bij punt 8 ziet u de bijdrage vanuit de algemene reserve voor het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds en Duurzame versteviging Apeldoorns fundament. We stellen voor om de voorstellen die meerjarig incidenteel van aard zijn, de punten 6 en 7, vanuit de algemene reserve te dekken. Deze zijn in één overzicht opgenomen in bijlage 4 en tellen op tot in totaal ruim € 63 miljoen.

Dit is meer dan er in de algemene reserve beschikbaar is en hiermee ontstaat een onwenselijke situatie. Op basis van de in de MPB 2023-2026 geïnterpreteerde risico omvang en met inachtneming van het vastgestelde weerstandratio van 1,7 en een minimale solvabiliteit van 20%, is er tot en met 2026 in de algemene reserve nog ca. € 60 miljoen vrij aanwendbaar. Hierbij is ook nog geen rekening gehouden met de nog in te vullen PM-posten en onontkoombare ontwikkelingen in de resterende bestuursperiode. Dit betekent dat er onvoldoende ruimte overblijft om de komende jaren wendbaar in te spelen op de onvoorspelbare wereld om ons heen.

Als we teruggaan naar de eerdergenoemde randvoorwaarden, betekent dit dat we bij de MPB 2024-2027 met een integraal voorstel moeten komen. Tegen die tijd kunnen we de definitieve balans opmaken, omdat we dan meer duidelijkheid hebben over de Rijksbijdrage voor de komende jaren, onze eigen risico's hebben geactualiseerd en we nadere invulling hebben gegeven aan de PM-posten. Dat stelt ons in staat om de juiste balans te vinden tussen onze ambities die bijdragen aan de Brede Welvaart van Apeldoorn, onontkoombare ontwikkelingen en een noodzakelijke buffer om vanuit een solide financiële basis wendbaar te blijven.

Hervormingsagenda Jeugd

Onder punt 13 hebben wij de geraamde uitkomsten van de Hervormingsagenda Jeugd en de daaruit voortvloeiende transitie maatregelen vertaald naar bedragen voor Apeldoorn. Dit betekent dat we de aanneming doen dat het nadeel van structureel € 10 miljoen in de huidige MPB dat wordt veroorzaakt door een aflopende rijksvergoeding in de tekorten jeugdzorg, wordt gecompenseerd. Dat kan of door de hervormingsmaatregelen die effect sorteren in de breedte van het maatschappelijk domein of door een hogere rijksvergoeding. De actieplannen (1) preventie jeugd en onderwijs, (2) armoede en (3) gezondheid zijn belangrijk om de hervormingen te kunnen realiseren. Maar nog belangrijker en van grotere impact zijn de maatregelen en randvoorwaarden die het Rijk moet scheppen en de medewerking van de diverse partners daarbij. Partners waarop wij als gemeenten niet altijd direct invloed hebben. Het is evident dat het inboeken van de bedragen uit de Hervormingsagenda daarmee niet zonder risico is.

Risico's (en kansen)

De omvang van de gekwantificeerde risico's is de laatste jaren gedaald. De groei van het eigen vermogen als gevolg van het gevoerde financieel herstelbeleid en de afname van de (top)risico's hebben een positief effect op het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve. In samenhang met voldoende solvabiliteit is nog ca. € 60 miljoen vrij aanwendbaar. Duidelijk is dat veel ambities, actievere grondexploitatie en meer strategische aankopen leiden tot een toename van risico's. Dat geldt ook voor externe ontwikkelingen zoals de Hervormingsagenda Jeugd. In de MPB 2024-2027 komen wij dan ook met een actuele inschatting en weging van de risico's.

Voor de nieuwe MPB is dit een belangrijk aandachtspunt, omdat de provinciaal toezichthouder de meerjarenbegroting de laatste jaren vooral op twee factoren toetst: is het eerste jaar reëel sluitend (zonder stelposten, of dekking van een tekort uit reserves) en is de gemeente solvabel genoeg om via de (algemene) reserves eventuele tekorten tijdelijk te kunnen opvangen?

Kansen zijn er ook voldoende. Landelijk zijn grote fondsen beschikbaar voor klimaatmaatregelen, woningbouw, mobiliteit en stikstofbeleid. Regionaal samenwerken kan bijdragen aan een nieuwe Regiodeal voor de Stedendriehoek. En onze eigen reserves zijn goed gevuld om impuls te geven aan de Brede Welvaart van stad en dorpen.

Tot slot

Conform de financiële randvoorwaarden zijn in deze Voorjaarsnota de eerste twee jaarschijven

sluitend. Echter, als we kritisch kijken zijn we er nog niet. Want, als we alle incidentele (meerjarige) voorstellen onder Apeldoorn Ontwikkelt Fonds en Duurzame versteviging Apeldoorns fundament honoreren, is de volledige vrij aanwendbare ruimte vanuit de algemene reserve besteed. Dit betekent dat er geen ruimte meer zou zijn voor de invulling van PM-posten. Ook zou er dan onvoldoende buffer zijn om toekomstige onontkoombare en extra risico's op te vangen. Bij de MPB 2024-2027 kunnen we op basis van een geactualiseerd financieel beeld bepalen welke ruimte er resteert.

De financiële ruimte is randvoorwaardelijk om onze ambities te kunnen realiseren. En ambities, die hebben we. We willen evenwichtig groeien en investeren in de stad. We versterken de Brede Welvaart van Apeldoorn door de verdere ontwikkeling van de stad aan te jagen en het fundament duurzaam te verstevigen. Het gesprek rond deze Voorjaarsnota stelt ons in staat om de regie te houden. Want hoewel we geen invloed hebben op onverwachte en onontkoombare ontwikkelingen, hebben we dit wel op ons vermogen om wendbaar te reageren. Door nu aan de voorkant gezamenlijk richting te geven blijven we, zelfs in een onvoorspelbare wereld, in staat om onze eigen koers varen. En alleen zo borgen we de Brede Welvaart van Apeldoorn. Voor onze inwoners nu én in de toekomst.